

Referanser:

Arkivsak: 18/00169-7

Saksdokumenter:

Vedr. tilsyn av feltprester tilhørende Den norske kirke_utkast
Oversendelsesbrev tilsynsordning
Uttalelse om tilsyn av feltprester i Den norske kirke
Notat Sjef FTLK Tilsyn av feltprester

Tilsyn med feltprester

Sammendrag

Feltpresttjenesten i Forsvaret har i den senere tid gjennomgått store organisatoriske endringer, og fra 15. februar 2019 inngår feltpresttjenesten i Forsvarets tros- og livssynskorps (FTLK). I tilknytning til denne endringen må det avklares hvordan tilsynet med feltprester med tilknytning til Den norske kirke skal organiseres.

Det er i dag Oslo biskop som har tilsynet med feltprestene, og feltprosten møter i prostemøtet i Oslo bispedømme og har utført tilsynsoppgaver på vegne av biskop. Med omorganiseringen til et nytt tros- og livssynskorps er det ikke lenger noen forutsetning at sjefen for korpset er ordinert til prest i Den norske kirke. Nylig ansatt sjef for FTLK, brigader Knut Espen Høidal, er ordinert prest.

Når saken nå foreligger for Bispemøtet er det med sikte på å ta en avgjørelse omkring hvordan tilsynet av feltprester skal ivaretas fra biskopenes side, og om hvordan dette kan organiseres innad i forsvaret når leder av FTLK ikke nødvendigvis er prest.

Forslag til vedtak

Bispemøtet tar til etterretning at Forsvarets tros- og livssynskorps er etablert, og vil videreføre ordningen med at Oslo biskop fører tilsyn med feltprester tilhørende Den norske kirke. Bispemøtet vil videre uttrykke at det blant feltprestene bør utpekes en kontaktperson med prostefunksjon som kan være bindeledd mellom biskopen og feltprestene i saker som gjelder kirkelig tilsyn. Denne kontaktpersonen bør være sjefen for FTLK. Dersom sjefen for FTLK ikke er ordinert til prestatjeneste i Den norske kirke, bør ordningen være slik at biskopen utpeker en av sjefsprestene (hær, sjø, luft, HV) til denne funksjonen.

Saksorientering

Bakgrunn

Det er i dag 49 prester med ordinasjon og tilknytning til Den norske kirke som har sitt virke i Forsvaret. I tillegg tilkommer noen prester med tilknytning til andre kirkesamfunn, én feltlivsynshumanist og én feltimam. Disse inngår i Forsvarets tros- og livssynskorps (FTLK) og ledes av sjef for FTLK, tidligere kalt feltprost.

Med endringene i grunnloven og bortfallet av statskirken i 2012 endret statusen for feltpresttjenesten i Forsvaret seg. Fram til da gjaldt Plan for Feltprestkorpsset og Instruks for Feltprosten som var fastsatt ved kongelig resolusjon i 1954. Denne instruksen bandt feltprestkorpsset til å stå under tilsyn av Oslo biskop. Med endringene i grunnloven, bortfalt også hjemmelen for disse kongelige anordningene.

Etter 2012 har også organiseringen av feltprestene endret seg. Fra å ha et Feltprestkorps har nå Forsvaret et Tros- og livssynskorps. Her inngår prestene på lik linje med øvrige religiøse funksjonærer, og korpsset kan ikke lenger forstås som en type prosti i Den norske kirke. Sjef for FTLK må ikke nødvendigvis være ordinert prest i Den norske kirke.

På bakgrunn av en henvendelse fra feltprosten i 2013 ga Bispemøtet i 2013 (BM 22/13) ønske for at man ønsket å endre tilsynet av feltprestene til å bli et mer geografisk betinget tilsyn hvor feltprestene ville ligge under tilsynet av den biskopen som har tilsynet i det geografiske området han/hun tjenestegjør.

Når denne saken nå kommer opp for Bispemøtet igjen, er det med et siktemål om å lande en ny tilsynsordning for feltprester med ordinasjon fra Den norske kirke. Endringer og nye tilførte momenter etter Bispemøtets behandling i 2013 viser at det vil være behov for en ny prinsipiell vurdering av organisering av tilsynet og at det tidligere vedtaket bør gjennomgås på nytt.

Som bakgrunnsmateriell for Bispemøtets behandling har FTLK oversendt et notat «Vedr. tilsyn av feltprester tilhørende Den norske kirke» som gir en innføringen i de endringene som har skjedd i feltpresttjenesten de senere årene, samt at den skisserer ulike måter å organisere tilsynet. Videre ligger også en uttalelse fra flere feltprester samt fungerende sjef for FTLKs merknader til den oversendelsen.

Framtidig organisering av tilsynet av feltprester med tilhørighet i Den norske kirke

I notatet fra FTLK skisseres fire ulike måter å organisere tilsynet på:

- A. Justering av dagens modell.
- B. Sentral modell
- C. Bostedsmodell
- D. Tjenestestedsmodell

De ulike modellene er redegjort for i notatet og vil ikke gjennomgås i detalj i det videre dokumentet.

Vi kan enkelt si at den prinsipielle avgjørelsen om tilsynet ligger i om man ønsker A/B eller C/D. A og B forutsetter begge at tilsynet ligger under én biskop, enten Oslo biskop eller preses, mens C og D vil gi en endring hvor tilsynet vil fordels på flere biskoper. I vedtaket fra 2013 legger Bispemøtet opp til en tjenestestedsmodell, og det vurderes derfor slik at alternativ C utgår som alternativ i den videre drøftingen. Drøftingen om tilsynet vil i første omgang handle da om det er én biskop som skal ha tilsynet, eller om det skal deles på flere.

Tjenestestedsmodellen innebærer, etter Forsvarets beregninger, at man med dagens militære struktur vil ha 9 biskoper som vil ha ansvar for tilsyn med feltprester. Styrken ved en slik modell er at den følger hvordan tilsynet ellers utøves innenfor Den norske kirke, samt at den kan styrke relasjonen mellom feltprestene og den lokale kirke.

Modell A og B legger tilsynet til én biskop uavhengig av hvor vedkommende feltprest gjør tjeneste. Styrken ved en slik modell er at den følger øvrige tros- og livssynsorganisasjoner

som har representanter i FTLK, hvor Forsvaret ønsker én tilsynsinstitusjon. Denne modellen tar også høyde for at tjenestested kan variere, særlig med tanke på utenlandsoppdrag.

I møte med Sjef for FTLK den 9. januar med ble det kommunisert at Forsvaret og FTLK selv ønsker en ordning hvor én biskop har tilsynsansvaret, og at dette naturlig bør være Oslo biskop ettersom Forsvarsstaben, hvor Sjef for FTLK er forankret, ligger i Oslo. Dette bygger også videre på den ordningen som har vært, som har blitt opplevet som en god ordning. Sjef for FTLK har etter møtet oversendt et notat som målbærer hans vurderinger knyttet til videre tilsyn av feltprester. Notatet ligger vedlagt saksdokumentet.

Uttalelsen fra de 13 feltprestene støtter opp om Forsvarets ønske om å beholde en tilsynsordning hvor Oslo biskop har ansvaret for alle feltprester.

En av hovedgrunnene til at biskopene i 2013 ønsket å legge om tilsynsordningen var å styrke relasjonen mellom feltpresttjenesten og den øvrige lokale kirkelige virksomhet. Det er per i dag en oppfordring til alle feltprester om å delta på stiftsdager etc., men den jevne kommunikasjon er varierende. Sjef for FTLK opplyser om at det vil være mulig å instruere feltprester i å delta på lokale samlinger uten å måtte endre tilsynsordningen. Det vil også være muligheter for lokal biskop å delta på arrangementer i regi av Forsvaret i sitt bispedømme uten dermed å ha tilsynsansvaret for prestene. Dersom Bispemøtet ønsker å gå for en videreføring av dagens ordning, kan det arbeides videre med hvordan man kan sikre bedre kontakt mellom feltprester og øvrig kirkelig virksomhet.

Oslo biskop melder at hun er innstilt på å fortsatt holde i tilsynet med prestene i FTLK, og at det samtidig ikke er noen motsetning mellom dette og at feltprestene kan delta på samlinger og arrangementer i andre bispedømmer, f.eks. ut fra regional tilknytning. Det vil i så fall prinsipielt være Oslo biskop som er tjenestevei med hensyn til *tilsynet* overfor feltprosten og feltprestene, men annen kontakt kan være mulig og tjenlig.

Sjef for FTLK og feltprost

Fram til nå har det vært feltprosten som har vært øverste leder av feltpresttjenesten og fungert både som arbeidsgiver og som utøver av biskopens delegerte tilsyn for feltprestene. Når FTLK ikke lenger kun rommer prester med tilhørighet i Den norske kirke, må disse ansvarsområdene i større grad skilles: Sjef for FTLK vil ha sin utsendelse fra et trossamfunn og kan dermed ikke føre tilsyn med både imamer og prester.

Ny brigader og Sjef for FTLK er per i dag prest med tilhørighet i Den norske kirke. Han kan på vegne av Den norske kirke inneha begge rollene, og mottok kollasbrev fra Oslo på biskop hvor det heter at han er rettelig kalt prost. For Den norske kirke vil han dermed kunne betraktes som en prost samtidig som Forsvaret ikke lenger bruker den tittelen på stillingen. Funksjonen vil dermed være lik nå som tidligere.

Selv om det trolig i uoverskuelig framtid vil være en prest med tilhørighet i Den norske kirke som vil være sjef for FTLK, må man også ta høyde for at dette kan endre seg. Dersom sjef for FTLK har sin tilhørighet i et annet tros- og livssynssamfunn, kan ikke vedkommende utøve tilsyn på vegne av biskop i Den norske kirke. Det foreslås derfor at man ved et slikt tilfelle kan stadfeste en ordning hvor biskop velger en av sjefene for tros- og livssynskorpset i de ulike militære grenene. Dette vil sikre at biskop selv tar del i utvelgelsen av hvem som skal utføre det delegerte tilsynet samtidig som man tar høyde for betydningen av de militære linjer og rangeringer.

Veien videre

Forsvaret planlegger å inngå samarbeidsavtaler med de organisasjonene som har representanter i FTLK, og en slik avtale må inngås mellom Den norske kirke og Forsvaret når Bispemøtet har tatt en avgjørelse om organiseringen av tilsynet.

Dersom Bispemøtet ønsker et tilsyn etter modell B, hvor preses har tilsynet, eller modell D, hvor tilsynet har utgangspunkt i tjenestested, vil det være naturlig at Bispemøtets sekretariat

ivaretar den videre kontakten med Forsvaret. Ved et alternativ A, hvor Oslo biskop fremdeles har ansvaret for tilsynet med alle feltprester, bør Oslo biskops sekretariat ivareta denne kontakten.

Dersom Bispemøtet ønsker å videreføre vedtaket fra 2013 og fremholde at tjenestestedsmodellen er den best egnede, vil det trolig måtte gjøres et større arbeid med å finne en passende form å organisere dette på.